

**A képzelőerő retorikája:
a 'materiális' és a 'romantikus' fenséges**

*A költők Kantnál nem szállnak tengerre.
(Paul de Man)*

Az angol és a német romantika költő-gondolkodóinak értelmezéseiben a kanti képzelőerő hordozza annak ígértét, hogy hidat ver az értelem és az érzékek közé, megszüntetve az értelem transzcendentális alapelvei és az érzékek empirikus irányultsága közti szakadékot. A dekonstruktív olvasatok előszeretettel tárgyalják a képzelőerő elméletének kanti kudarcát és a szakadék áthidalásának (olvasói) ábrándját. Előadásom a fenséges tapasztalat elbeszélhetetlenségét és elméleti leírásának lehetetlenségét járja körül. Kiindulópontom de Mannak a kanti fenséges 'materiális' olvasata (*Fenomenalitás és materialitás Kantnál és Kant materializmusa*), melyhez több 'romantikus' fenséges-értelmezés – pl. Burke, Wordsworth, Coleridge – kapcsolódik. A 'romantikus' fenséges mibenlétéhez főként William Wordsworth *A fenségesről és a szépről* (*The Beautiful and the Sublime*) esszéjét veszem alapul, melynek észrevételei összevetve Kant, illetve de Man kanti 'materiális' fenséges olvasatával érdekes belátásokkal szolgálnak. A fenséges-értelmezések retorikus olvasatával a 'romantikus' vs. 'materiális' megkülönböztetés újra/átértelmezésére teszek kísérletet.

Kant értelmezésében mind a szép, mind a fenséges (*Erhabenen*) önmagáért tetszik, azonban a tetszés az előbbinél minőségi, míg az utóbbinál mennyiségi megjelenítéshez kapcsolódik. Ugyancsak alapvető különbségként jelentkezik, hogy a szépet vonzónak, látványát örömtelinek érezzük, ellenben a fenséges egyszerre vonzza és taszítja a szemlélőt – így inkább negatív örömmel szolgál. Ám – teszi hozzá Kant – a külsőségeknél sokkal fontosabb, hogy „semmilyen érzéki forma nem tartalmazhatja a tulajdonképpeni fenségest – ez ugyanis csak az ész eszméivel kapcsolatos”.¹ A bevezető ezen konklúziószerű megjegyzését újabb súlyos belátás követi, miszerint a természeti széphez önmagunkon kívül, a fenségeshez ellenben csakis önmagunkban kell alapot keresnünk. Hozzátehetném, hogy Kant bevezető gondolataiban már felvillantja a későbbi passzusok erőszakos nyelvezetét, de Man pedig a filozófia szörnyeként vagy kísérteteként beszél a fenségesről.

Kant kétféle megjelenítésről, a matematikai és a dinamikai fenségesről szól, ahol az első, a matematikai a képzelőerőn keresztül a megismerőképességre, míg a dinamikailag-fenséges a vágyóképességre vonatkoztatik. Az elnevezések eset-

¹ Immanuel Kant: *Az ítélőerő kritikája*. (Ford. Papp Zoltán). Ictus, Szeged, 1997. 163.

lenségén túl a megkülönböztetés szükségessége érdemel figyelmet. A matematikai fenséges meghatározása szerint „összemérhetetlenül nagy”, mely „pusztán önmagával egyenlő” nagyság (végtelen). Így bár például a Szent Péter-bazilikát vagy éppen a piramisokat fenségesnek tartjuk, a fenséges kiváltó oka kizárólag saját eszméinkben keresendő. A 25. § meghatározása szerint: „*fenséges az, aminek már pusztán elgondolni-tudása is az elmének egy olyan képességét bizonyítja, amely felette áll az érzékek minden mércéjének*”.² Az irdatlan alakzatok nagyságbecslésekor két művelet zajlik, hiszen egyrészt a képzelőerő az apprehenzió során megpróbálja ’befogni’/felfogni a nagyságot (saját végtelen nagyságát), míg az ész megkísérli egységbe fogni (komprehenzió) és totalizálni a felfogott látványt. A fenséges felfogásakor érzett zavar oka, hogy a képzelőerő eléri ereje maximumát, és mivel nem tud túljutni önmagán, vagyis nem képes az eszmei egybefogásra, összeroskad: „A fenséges voltaképpen azt mutatja, hogy az ész eszméihez képest milyen elenyészően kicsinek bizonyul a képzelőerő a maga egész határtalanságában – és vele együtt a természet is –, amikor arról van szó, hogy a képzelőerőnek meg kellene valósítania egy, az ész eszméinek megfelelő ábrázolást.”³

A szöveg ezen pontján – a dinamikailag fenséges színrelépése előtt – megnyílik a kanti *szakadék*, mint „a képzelőerő számára a túlságos (mely felé a szemlélet felfogásában hajtatik) [...], mely azzal fenyegeti, hogy elveszíti magát benne.”⁴ Ugyanezen a szöveghelyen újra felbukkan az erőszakétel metaforája, ám itt megint csak a képzelőerő tesz erőszakot a belső éréken. Kant itt lépteti színre a következő, ’dinamikai’ paragrafusok összeütköző szereplőit, nevezetesen az elmeerőket: a képzelőerőt és az észet, melyek a szépnél még összhangban vannak. Úgy tűnik, hogy *A fenséges analitikájában* a szakadék és az erőszak trópusa összekapcsolódik, és *A természeti dinamikailag-fenségesről* fejezetben a matematikai-fenséges artikulációjának kudarcával életre hívott szakadás ’megszüntetése’ történik. Miközben itt kel életre a szöveg: a természet a maga ’romantikus’ viharaival, vad szikláival hatalomként, félelmetkeltően és rémületteljes fenségességgel jelenik meg. Még mielőtt tényleg romantikusan olvasnánk a kanti példákat, vegyük észre, hogy „pusztán azért mondjuk fenségesnek a természetet, mert a képzelőerőt olyan esetek ábrázolásáig emeli, amelyekben az elme a maga számára érezhetővé tudja tenni mivoltának saját, a természetnek is felette álló fenségességét.”⁵

A fenséges analitikájának utolsó, 29. paragrafusában (l. *A természeti fenségesről alkotott ítélet modalitásáról*) Kant összekapcsolja a képzelőerő szakadékát és az erőszakétel pillanatát. A kulcsfontosságú szöveghelyen az elméről kiderül, hogy a fenséges érzésénél „fogékonynak kell lennie az eszmék iránt. Hiszen az, hogy valami visszariasztó az érzékiség számára, ám ugyanakkor von-

² Kant: *Az ítélőerő kritikája*, 169. Kiemelés az eredetiben.

³ Kant: I. m., 176.

⁴ Kant: I. m., 178.

⁵ Kant: I. m., 182.

zó is, ez csak az eszmék előfeltétele mellett lehetséges, mivel nem másból adódik, mint a természetnek az eszmékkel való meg-nem-feleléséből és a képzelőerő arra irányuló erőfeszítéséből, hogy a természetet az eszmék sémájaként kezelje; ilyenkor ugyanis *az ész erőszakot gyakorol a képzelőerő felett* azért, hogy önmaga tulajdonképpeni területének (a gyakorlatinak) megfelelővé bővítse ki, és kitekinteni készítse a végtelenre, mely a képzelőerő számára *szakadék*.⁶ De Man allegorikus olvasatában a képzelőerő áldozatot hoz, mikor empirikus szabadságát elvesztve, az észt 'választja', ám így affektusnélkülivé és igazán szabaddá válik.

Végső meghatározásban „fenséges az, ami az érzékek érdekével szembeni ellenállása által közvetlenül tetszik” vagyis „olyan (természeti) tárgy, amelynek megjelenítése az elmét arra határozza meg, hogy a természet elérhetetlenségét eszmék ábrázolásaként gondolja el.”⁷ De Man szerint „a fenségest az teszi az ésszel összeegyeztethetővé, hogy független az érzéki tapasztalattól: túlnyúlik az érzékeken, *übersinnlich*. Ez az, ami lehetővé teszi a megismerés és a moralitás összekapcsolását.”⁸ Kant egyértelműen párhuzamba állítja az erkölcsiség törvényét a képzelőerő működésével: „[az] erkölcsiségben az észnek erőszakot kell tennie az érzékiségen; a fenséges esztétikai megítélésében is ez történik, azonban úgy megjelenítve, hogy itt az erőszakot maga a képzelőerő hajtja végre az ész eszközeként.”⁹

„A fenségesről és a szépről” (1810) című írásában Wordsworth a költő 'végre' filozofálhat. Gyakran éri verseit az a vád, hogy a költői képekre néha erőltetetten rátelepednek doktrinér gondolatai, ám most a fenséges kapcsán kifejti nézeit a természet 'filozofikus' nagyságáról (vagy éppen a filozófia természetes nagyságáról?). Kijelenti, hogy a szép és a fenséges egymás ellentétei, mivel az előbbi „inkább szereteten és gyengédségen”, az utóbbi lelkesültségen és retteneten alapszik, és „a fenséges mindig megelőzi a szépet jelenvalóságának tudatosításában.”¹⁰ Meg kell jegyezni, hogy a magyarra következetesen rettenetként fordított *awe* angol szó közelebb áll a tisztelet szóhoz.¹¹ Ez azért fontos, hiszen – Kanthoz hasonlóan – Wordsworth már a szöveg elején hangsúlyozza, hogy a fenségesben valami magasabbrendű jut kifejezésre, mely egyszerre kelt a szemlélőben félelmet és félelemmel vegyes tiszteletet. Ezzel összhangban Wordsworth a

⁶ Kant: I. m., 185–6. Kiemelések tőlem. A. É.

⁷ Kant: I. m., 188–189.

⁸ Paul De Man: *Kant materializmusa*. In Uő.: *Esztétikai ideológia*. (Ford. Katona Gábor). Janus/Osiris, Budapest, 2000. 126.

⁹ Kant: I. m., 190.

¹⁰ William Wordsworth: *A fenségesről és a szépről*. (Ford. Péter Ágnes). In *Angol romantika* (szerk. Péter Ágnes). Kijárat Kiadó, Budapest, 2003. 160–161.

¹¹ *Az ítélőerő kritikájának* angol fordításában ugyan szerepel az *awe* szó, de német megfelelője, az *Ehrfurcht* helyett *Furcht* illetve *Achtung* fordul elő. Wordsworth nem véletlen, hogy a költő *awe* szót használja a *respect* helyett annak 'félelemmel vegyes tisztelet' jelentése miatt. Vö. Kant: *Kritik der Urtheilskraft*. Werke in sechs Bänden, Band 4. Könemann, 1995 és Kant: *The Critique of Judgement* (trans. James Creed Meredith). Clarendon Press, Oxford, 1991.

fenséges példák – a hegyvidék meredélyei, szakadécai, a zuhatagok és a tenger hullámai – elemzésekor törvényszerűségről beszél.

A fenséges érzetének elemzésekor három összetevőre figyel: az egyedi formák érzékelésére, az idővonatkozás hatására és az erő képzetére. Az első kettő nem különösebben figyelemreméltó, míg a harmadik a természeti fenséges félelmetes erejét tárgyaló több helyen egybecseng a kanti fenséges leírásával. Elsőként megtudjuk, hogy a természeti fenségeshez „az erő képzetének is hozzá kell kapcsolódnia, amelyhez az ember lelkülete vagy törvényszerűen felemelkedik, hogy összhangra lépjen vele és osztozzon benne, vagy pedig félelemérzet és rémület tölti el az erőnek mint valami rajta kívül létezőnek a tapasztalatától, mely teljesen maga alá gyűri.”¹² Az élmény intenzitását a fenséges látvány erejével történő egyesülés adja. Wordsworth szinte a kanti képzelőerőt is maga alá gyűri az erő hatásmechanizmusának precíz leírásakor:

Az erő vagy akkor ébreszti fel a fenséges érzetét, amikor az átélésben létrejön az erővel rokon energia, mely a lelkületet arra készíti, hogy ragadjon meg valamit, amit azonban csak megközelíteni tud, de elérni képtelen – mindeközben azonban részévé válik a hatalomnak, mely hatása alatt tartja, vagy, a második esetben, a lelkület arra kényszerül, hogy alázattal vesse alá magát egy külső erő munkálkodásának, melynek, úgy érzi, nem képes részévé válni, hanem a szemlélet során az beolvasztja magába, és, amennyiben önnön különálló létének tudata valamennyire megmarad benne, magasztos érzése abból a pusztá tényből fakad, hogy felismerte egy olyan külső erő jelenvalóságát, mely egyszerre rettenetes és mérhetetlen; [...]¹³

Wordsworth szerint ez az erő morális vagy spirituális természetünkre hat, és megnyugvást az ész és az erkölcsi törvény hozhat. Ha a szemlélő nem jut el a megnyugtató egység érzetéig, akkor nem a fenséges érzetét éli át, hanem rémületét. A fenséges megtapasztalásakor „a személyes fenyegetettség érzetének helyére egy mindent átfogó rettenet [tisztelet (*awe*)], az ámulat helyére vallásos áhitat lép.”¹⁴ Ezzel összhangban az elmére gyakorolt hatását tekintve, „a fenséges benyomás végső koronája (*absolute crown*)”¹⁵ a végtelen képzete lesz, ami akár egy költőien lelkesült Kant-reminiszcenciaként is olvasható; a kép mintegy megkoronázza a korábbi kanti áthallásokat.

Érdekes módon, Kanthoz hasonlóan Wordsworth is fontosnak tartja, hogy a szemlélő élete ne legyen veszélyben – biztos helyről ’tapasztalja/élje át’ a fenségest. Sőt mi több, Kant egyenesen vonzóbbnak ítéli a látványt, ha „mi magunk

¹² Wordsworth: *A fenségesről és a szépről*, 162.

¹³ Wordsworth: *A fenségesről és a szépről*, 164.

¹⁴ Ibid. Vö. Wordsworth: „The Sublime and the Beautiful,” in Wordsworth: *The Prose Works. Volume II.* (ed. W. J. B. Owen and J. W. Smyser). Clarendon Press, Oxford, 1974. 353.

¹⁵ Wordsworth: *A fenségesről és a szépről*, 166. Angolul Wordsworth: „The Sublime and the Beautiful,” 357.

biztonságban vagyunk”. A látvány leírásakor Kant szabadjára – talán túlságosan is szabadjára – engedi képzeletét, mikor felsorolja a félelmet keltő fenséges jelenségeket, úgy mint „a merészen kiszögellő, mintegy fenyegető sziklák, az égen tornyosuló, mennydörgés és villámlás közepette tovavonuló viharfelhők, a vulkánok a maguk romboló hatalmasságában, a teljes pusztulást hátrahagyó orkánok, a határtalan háborgó óceán, a hatalmas folyam magasból lezúduló vízesése.”¹⁶ A kanti romantikus képzuhataggal szemben Wordsworth esszéjében elejtett megjegyzései meredélyről, zuhatagról, a tengerről kevésbé költőinek tűnnek. Ám ne felejtjük el, hogy minél erőteljesebb a képzet, annál hatalmasabb az afelett győzedelmeskedő ész. Kantot idézve,

[a]mikor égbenyúló hegytömegek, háborgó vizű mély folyamvölgyek, sötét árnyakkal terhes, búskomor tűnődésre készítő pusztaságok stb. láttán rémülettel határos *csodálkozás*, iszonyat és szent borzalom fog el bennünket, akkor ez – feltéve, hogy biztonságban tudjuk magunkat – nem valódi félelem, hanem csak kísérlet, hogy képzelőerőnkkel nekirugaszkodjunk ezeknek a látványoknak, [...] hogy megérezzük e képesség hatalmát az elmében így kiváltódó mozgásnak az elme nyugalmi állapotával való összekapcsolására, és ily módon fölébe kerekedjünk a bennünk lévő természetnek, s ennél fogva a rajtunk kívüli természetnek is, [...].¹⁷

De Man retorikus olvasatában kiemeli, hogy „a természet architektonikus látványa, mint egy épület, Kantnál materiális, hangsúlyozottan nem tropologikus, és teljes mértékben független attól a fakultások vagy az emberi elme és a természet közt zajló egyezkedéstől, cserétől, behelyettesítéstől, ami tulajdonképpen a wordsworthi vagy romantikus fenséges alapja.”¹⁸ Szerinte *A fenséges analitikájának* legborzasztóbb szövegrészlete a kanti anti-poétikus vízió képeinek bemutatása az ész uralta, illetve önmaga korlátozta képzelet ’filozofikus’ trópusaival. A 29. §-t követő zárómegjegyzésben Kant az égbolt és az óceán pusztá látványát írja le, ahol a látás materialitása (*Augenschein*), a kanti „ahogy azt látjuk” („wie man ihn sieht”) materiális látása, – de Man idézve – „azt a mozzanatot jelzi, amikor a végtelen kő materialitásba fagy”.¹⁹ Az itt bemutatott ’pusztán leírónak’ (rém)álmodott stílus „tökéletesen a-referenciális, a-fenomenális, a-patetikus formalizmus”, mely szétszabdalva az összeillesztést célzó esztétikát végül is „utat talál a gyakorlati ész, a gyakorlati törvény világába”²⁰. Józanabbul tekintve

¹⁶ Kant: I. m., 181.

¹⁷ Kant: I. m., 190–1.

¹⁸ De Man: *Fenomenalitás és materialitás Kantnál*. In Uő.: *Esztétikai ideológia*, 76.

¹⁹ De Man: *Kant materializmusa*. In Uő.: *Esztétikai ideológia*, 129.

²⁰ De Man: *Kant materializmusa*. In Uő.: *Esztétikai ideológia*, 130.

a 'nagydráma' végkifejletét a fenséges kudarc/sikere nem más, mint a gondolkodás győzelme a látás felett – „a prezentáció kudarcának prezentálása”.²¹

Ezzel szemben Wordsworth fenséges olvasatában a természet ereje nyilatkozik meg a képzelőerő és az ész harcában. Ahogy Wordsworth fogalmaz a filozófus látásmódjáról: „A filozófus felségterülete nem a külvilágban való kutatás, hogy amikor egy ilyen és ilyen jellegű vagy erejű objektumot észlel vagy felfedez, azt a feladatot tűzze maga elé, hogy meggyőzze a világot, íme ilyen a fenséges vagy a szép objektum, hanem hogy saját gondolkodásába tekintsen bele és határozza meg azokat a törvényszerűségeket, melyek hatással vannak rá.”²² Ennek megfelelően a 'filozofáló' költő különbséget tesz nézés és látás között. Míg a nézés a materiális fenségesen túl nem juthat (vö. kanti természetképek), a látás mintegy belátás értelemben a romantikus fenségesben a természetet mint valami más, valami szimbólumaként olvassa (*reads*). Ilyen értelemben a fenséges érzete a szintetizáló képzelet apoteózisát jelentheti az ész felett; így a természetben, pontosabban a wordsworthi természetben a fenséges a képzelőerő magasztalását hirdet(het)i.²³

A Wordsworth-szöveg a szigeten élő hölgy esetével zárul, aki képek és könyvek segítségével képzelte el az erdővel borított skót hegyvidék fenségességét. Ám, amikor alkalmat nyílt a valóságban megtapasztalni a teljesen új természeti látványt, a skót vidék csalódást okozott az előzőleg elképzelthez, illetve korábbi élményeinek elképzeléséhez képest: „[m]inden öröm nélkül, közönyösen bámulta őket, és panaszosan egyre azt hajtogatta, hogy az élő és állandóan változó óceánhoz képest, annak nagyságához, állandó színeváltozásához, ezernyi arculatához és erejéhez mérten, amelyeket ő nagyon jól ismert, egy fa, vagy egy erdő teljesen érdektelen, teljesen élettelen.”²⁴ Az ironikus példa a nyelv képiségének kifejező erejét és a képzelőerő – még elképzelhető és leírható – hatalmát prezentálja.

Érdekes módon – az esszé gondolataival szemben – Wordsworth verseiben az az érzésünk, hogy a fenséges támogatja és táplálja az elmét, ahelyett hogy megsemmisüléssel fenyegetné. Az *Előszó (The Prelude)* számos szöveghelyén az ész nevet adja az érzékfeletti hatalomnak, illetve Képzeletnek nevezi „az abszolút Erőt, a / legvilágosabb intuíciót, / az Ész felmagasztalt állapotát.”²⁵ Így valójában verseiben Wordsworth a reflexió képességével zabolázza meg a képzelőerő

²¹ David Martyn: *Sublime Failures. The Ethics of Kant and Sade*. Detroit, Wayne State UP, 2003, 154.

²² Wordsworth: *A fenségesről és a szépről*, 167.

²³ Philip Shaw: *The Sublime*. Routledge, London and New York, 2006. 100–1. Ugyancsak Shaw idézi Geoffrey Hartmant, aki szerint Wordsworthnál „a Képzelet [...] legyőzi a Költészetet” (102).

²⁴ Wordsworth: *A fenségesről és a szépről*, 168.

²⁵ Wordsworth: „Az Előszó” (Ford. Tandori Dezső). In *Wordsworth és Coleridge versei*. Európa Könyvkiadó, Budapest, 1982, 175. Angolul: „Imagination, which, in truth, / Is but another name for absolute power / And clearest insight, amplitude of mind, / And Reason in her most exalted mood.” L. Wordsworth: „The Prelude”. In *The Works of William Wordsworth*. The Wordsworth Poetry Library, 1994, 749. (XIV/189–192. lines)

fenségességének félelmetes erejét – az emberi elme segítségével. A „Sorok a tinterni apátság fölött” című versben a természetről írja, hogy

[Mert] megtanultam
másképp nézni a Természetre, mint a
gondtalan (thoughtless) ifjú; s kihallom belőle
az emberiség csöndes, bús zenéjét:
nem durva, sértő, de van ereje,
hogy tisztítson, legyőzzön. Szellemét
láttam meg benne, *nagy eszmék (elevated thoughts)* vidám
izgatóját; valami áthatóbb,
fenséges értelmet (a sense sublime), melynek lakása
a naplementék tündöklése és
az élő szél s a kerek óceán
és a kék ég; s az ember lelke mélyén
mozgást és *szellemet (spirit)* : az ösztökéli
mindazt, ami *gondol (thinking)* s a *gondolat* minden tárgyát s átcsap
mindeneken.²⁶

Majd így mutatja be a természet, az érzékelés, az elme és a nyelv furcsa szimbiózisát:

Ezért vagyok ma is mezők, hegyek
s hangulatok barátja; s mindené, mit
e zöld földről látunk; szemek s fülek
nagy világé – mindazé, amit *felfognak (perceive)* s félig ők teremtenek
(*half create*);
s öröömöm látni az érzék s a föld
szavában tiszta gondolataim (in nature and the language of sense)
horgonyát, szívem dajkáját, vezérét (*the anchor of my purest thoughts*)
s erkölcsi voltom lelkét (Of all my moral being). (Ibid.)

Be kell látnunk, hogy Szabó Lőrinc fordítása 'fenségesebb', mint az eredeti. Wordsworthnél hangsúlyosabb az elme beleszólása a látványba: a részlet tobzódik az elme tevékenységére utaló kifejezésekben (vö. szellemét, értelmet, gondol, gondolat, felfognak, gondolataim stb.). Az értelemmel bíró nyelv egy szintre helyeződik a természettel az emelkedett stílusú versrészletben, mely akár a kanti fenséges költői olvasata is lehetne.

A wordsworthi romantikus látás valójában 'kanti szellemben' működik: a természet fenségessége mind a költőnél, mind a filozófusnál túlmutat önmagán. Míg a filozófus a rendszer architektonikájában, a fenségesben az ész képzelet

²⁶ Wordsworth: „Sorok a tinterni apátság fölött” (Ford. Szabó Lőrinc). In: *Wordsworth és Coleridge versei*, 37. Angolul William Wordsworth: „Lines composed a few miles above Tintern Abbey.” In: *The Works of William Wordsworth*, 207. Kiemelések tőlem. A. É

feletti győzelmét látja a moralitás védelmében, a költő szavaiban a képzelőerő egy magasabbrendű értelem szolgálatában győzi le a fenségést. De Man összegzését idézve, „Wordsworth interiorizált fenségese nem architektonikus, hanem legföljebb «az elme képe».”²⁷ Ugyan a két hatásmechanizmus igencsak alludál egymásra, a wordsworthi romantikus fenséges képzelőerő még a kanti világlátás pusztá formalitásának materiális fenségességét is ’poétizálja’. Mottóm és de Man szerint „a költők Kantnál nem szállnak tengerre”, pontosabban nem merészkednek a nyílt vízre.²⁸ Ezzel szemben Wordsworth képzeletében a költő már régen megjárta a fenségesen háborgó óceánt, a filozófus pedig sosem tér(het) vissza a végtelen tenger(é)ről.

²⁷ De Man: *Kant materializmusa*. In: Uő.: *Esztétikai ideológia*, 128.

²⁸ Angolul: „Poets, in Kant, do not embark on the high seas.” De Man: „Kant’s Materialism.” In: Uő.: *Aesthetic Ideology*. University of Minnesota Press, Minneapolis, 1996. 127.